SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1125

av Olle Olson (M)

Personlig assistans med förutsägbarhet och värdighet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att det pågående arbetet med schablonbeloppet för assistansersättningen leder till en långsiktig, transparent och förutsägbar modell för hur ersättningen räknas upp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det pågående arbetet med en ny ordning för bedömningen av rätten till personlig assistans bör leda till en mindre integritetsnära bedömning, där detaljerad minutberäkning av intima behov i möjligaste mån ersätts av en helhetsbedömning av funktionsförmågan, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Personlig assistans är en av de viktigaste frihetsreformerna i modern svensk historia. För människor med omfattande funktionsnedsättningar är den inte bara ett stöd, utan en förutsättning för att kunna leva ett självständigt liv, bo i sitt eget hem, arbeta, ha en fritid och vara en del av samhället. Stödet för reformen är brett. Nio av tio svenskar anser att personlig assistans är en viktig samhällsinsats (Verian för Fremia och Riksföreningen JAG 2026).

Regeringen har tagit viktiga steg för att värna reformen. Målsättningen är att staten ska ta över huvudmannaskapet för den personliga assistansen, för att skapa ökad likvärdighet och rättssäkerhet. Samtidigt pågår arbetet mot välfärdsbrott inom assistansen, eftersom felaktiga utbetalningar riskerar att tränga undan resurser från dem som behöver stödet. Det arbetet är nödvändigt, men får inte leda till att människor som är beroende av assistans eller seriösa assistansanordnare möts av obefogad misstro.

För att den personliga assistansen ska hålla god kvalitet måste ersättningen vara tillräcklig för att täcka kostnader för bland annat löner, arbetsgivaravgifter, utbildning, arbetsmiljö och administration. Assistansersättningen betalas ut med ett schablonbelopp per timme, som för 2026 uppgår till 347,70 kronor. Uppräkningen beslutas årligen och har under en längre period inte hållit jämna steg med löne- och kostnadsutvecklingen. Det försvårar planeringen för både assistansanvändare och anordnare och riskerar att påverka kvaliteten i assistansen och arbetsvillkoren för de personliga assistenterna. Riksdagen har därför tidigare riktat ett tillkännagivande till regeringen om att årligen redovisa hur schablonbeloppet har beräknats och se över modellen för uppräkning.

Regeringen har nu gett Försäkringskassan i uppdrag att senast den 1 mars 2027 lämna förslag på schablonbelopp utifrån alternativa beräkningsmodeller. Regeringen har också aviserat att den avser att undersöka möjligheten att indexera schablonbeloppet. Det är viktiga steg mot en mer förutsägbar ersättning. Det pågående arbetet bör leda fram till en långsiktig, transparent och förutsägbar modell för uppräkningen, så att assistansanvändare och anordnare får bättre möjligheter att planera verksamheten och säkerställa assistansens kvalitet.

Den andra viktiga frågan gäller hur rätten till personlig assistans bedöms. I dag kan den enskilde behöva redogöra mycket detaljerat för hjälpbehov i intima situationer, exempelvis vid personlig hygien och toalettbesök. Bedömningarna kan också innebära omfattande beräkningar av hur mycket tid olika hjälpinsatser tar. Sådana utredningar riskerar att upplevas som närgångna och integritetskränkande. Regeringen har konstaterat att dagens regelverk är svårt att förstå och förutse och att bedömningarna av rätten till personlig assistans inte bör vara mer integritetsnära än nödvändigt.

I maj 2026 tillsatte regeringen därför en utredning som ska föreslå en ny ordning för hur rätten till personlig assistans ska bedömas, med redovisning senast den 23 maj 2028 (dir. 2026:33). Utredningen ska bland annat analysera möjligheterna att använda internationella klassifikationer av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa, schabloner eller särskilda funktionsförmågeutredningar. Personkretsen ska ligga fast.

Det är ett viktigt arbete. Målet bör vara en bedömning som i större utsträckning utgår från den enskildes samlade funktionsförmåga och individuella behov, i stället för detaljerade minutberäkningar av hjälpinsatser i intima situationer. En sådan ordning bör utformas så att den värnar den enskildes integritet och samtidigt säkerställer en rättssäker och förutsägbar bedömning av rätten till assistans.

Personlig assistans ska vara ett tryggt och förutsägbart stöd som ger människor med omfattande funktionsnedsättningar möjlighet att leva som andra. Det kräver både en ersättning som ger långsiktiga förutsättningar för god kvalitet och en bedömning som respekterar den enskildes integritet.

Olle Olson (M)